

вільному висуненні кандидатур для обрання. 5. Делегатами на з'їзд суддів України не можуть бути обраними судді, які займають адміністративні посади в судах, судді, які є членами Вищої ради юстиції або Вищої кваліфікаційної комісії суддів України. Судді, які є членами Вищої ради юстиції або Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, можуть бути присутні на з'їзді суддів України з правом дорадчого голосу».

Отже, пріоритетом новелізації адміністративної судової системи України є утвердження європейської моделі судочинства, з позицій дотримання принципу правової визначеності формою реалізації якого є забезпечення ВАС України єдності судової практики.

Удосконалення діяльності ВАС України як суб'єкта адміністративного процесу пов'язане із підвищенням ефективності процесуальних та поза процесуальних механізмів забезпечення єдності судової практики у адміністративних справах.

Список використаних джерел:

1. Борко А. Л. Організаційно-правове забезпечення діяльності адміністративних судів України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Борко Андрій Леонідович / Львів. держ. ун-т внутр. справ. – Л., 2009. – 220 с.
2. Шруб І. В. Функціонування адміністративних судів в Україні: організаційно-правові засади та їх реалізація: автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.07 / І. В. Шруб; Київ. нац. ун-т внутр. справ. – К., 2009. – 20 с.
3. Бондар С. О. Адміністративно-правове забезпечення діяльності адміністративних судів в Україні: автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.07 / С. О. Бондар; Класич. приват. ун-т. – Запоріжжя, 2010. – 20 с.
4. Юрченко Ю. В. Адміністративно-правове регулювання діяльності адміністративних судів: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Ю. В. Юрченко. – Відкритий міжнар. ун-тет розвитку людини «Україна». – К., 2013. – 16 с.
5. Липський Д. В. Касаційне оскарження в адміністративному судочинстві України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Д. В. Липський. – ДНДІ МВС України. – К., 2014. – 19 с.
6. Аналітичні матеріали щодо стану здійснення адміністративного судочинства у I півріччі 2013-2014 роках (у таблицях) // Управління вивчення судової практики та судової статистики. – Київ, 2014. – 44 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vasu.gov.ua>.
7. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон від 06.07.2005 р. № 2747-VI // Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua.

* *Которобай Станіслав Васильович* – здобувач Київського міжнародного університету.

УДК 342.95

Любомир Мойсей *

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ВЗАЄМОДІЇ ЖИТЛОВОГО КОДЕКСУ УРСР ІЗ КОНСТИТУЦІЄЮ УКРАЇНИ

У статті проведено аналіз норм житлового законодавства на предмет відповідності їх конституційним положенням в частині реалізації права громадян на житло, сформульовано пропозиції щодо їх вдосконалення.

Ключові слова: житло, конституційні положення, громадянин, право на житло, житлові правовідносини.

Мойсей Л. О. Проблемные аспекты взаимодействия Жилищного кодекса УССР с Конституцией Украины.

В статье проведен анализ норм жилищного законодательства на предмет соответствия их конституционным положением в части реализации права граждан на жилье, сформулированы предложения по их совершенствованию.

Ключевые слова: жилье, конституционные положения, гражданин, право на жилье, жилищные правоотношения.

Moysey L. O. Problem aspects of interaction housing code of the Ukrainian SSR with the Constitution Ukraine.

The article analyzes the norms of housing legislation for compliance with their constitutional provisions regarding the right of citizens to housing, the suggestions for their improvement.

Keywords: housing, constitutional provisions, a citizen, the right to housing, living relationship.

У сучасному соціумі конституційні права та свободи людини і громадянина – це основні права та

свободи, встановлені й гарантовані Конституцією України. Вони є засобом забезпечення всебічного розвитку особи, задоволення її інтересів і потреб, виражають об'єктивні можливості члена суспільства володіти, користуватися і розпоряджатися певними соціальними благами, а також набувати і захищати їх.

До основних соціально-економічних прав, закріплених у Конституції України, належить, зокрема принцип недоторканості житла (ст. 30) та права громадян на житло (ст. 47). Власне житлові відносини в Україні регулюються Конституцією України, а також Житловим кодексом УРСР 1983 року та іншими нормативно-правовими актами.

Питання реалізації житлових прав громадян досліджувалися науковцями або в широкому аспекті або розглядалися його окремі аспекти, у наукових працях М.Требіна, В.Чікаліна, О.Росади, І.Єленева, С.Аскназія, С.Братуся, Ю.Басіна, І.Бірюкова, Н. Агафонові, С. Алексєєва, В.Чигира та інших. Водночас, більшість досліджень проблем реалізації житлових прав громадян здійснена у радянський період. За часів незалежності України нажалі належної уваги з боку науковців цим питанням не приділялося.

Метою дослідження є визначення низки проблем, що існують при взаємодії конституційних положень із житловими нормами, а також здійснення аналізу адміністративно-правових аспектів форм їх реалізації.

Так, право громадян України на житло, закріплене статтею 47 Конституції України, забезпечується розвитком і охороною всіх видів державного житлового фонду, утворенням ринкової системи житлового забезпечення громадян через приватизацію житла, справедливим розподілом житлової площі під контролем громадськості.

У статті 47 Конституції України передбачено: *«Кожен має право на житло. Держава створює умови, за яких громадянин матиме змогу побудувати житло, придбати його у власність або взяти в оренду. Громадянам, які потребують соціального захисту, житло надається державою та органами місцевого самоврядування безоплатно або за доступну для них плату відповідно до закону. Ніхто не може бути примусово позбавлений житла інакше, як на підставі закону за рішенням суду»*. Це право є гарантованим і стабільним [1].

Таким чином, Конституція України містить норму, відповідно до якої кожен громадянин України має право на житло. Держава створює умови, за якими кожен може побудувати житло, придбати його у власність або отримати в оренду.

Конституційне право на житло вважається забезпеченим лише тоді, коли громадянин України має житло, що відповідає установленим нормам і придатне для проживання. За відсутності такої житлової площі та потреби в соціальному захисті громадянин визнається таким, що потребує покращення житлових умов і згідно з чинним законодавством може претендувати на одержання відповідного житла, яке надається за правом найму державою чи органами місцевого самоврядування безоплатно, або на забезпечення себе і своєї сім'ї житлом за власний кошт, але за доступну плату. Крім того, громадяни, які потребують соціального захисту, можуть отримати житло безоплатно або за доступну для них плату. Для досягнення зазначеної у статті 47 Конституції України мети діяльність держави повинна бути направлена на розвиток житлового фонду соціального призначення, забезпечення його будівництва, реконструкції та збереження, ведення обліку соціально незахищених громадян для надання їм житла тощо.

Право громадян на житло забезпечується, у першу чергу, конституційними гарантіями, а також сприянням з боку держави та органів місцевого самоврядування. Насамперед, це бюджетне фінансування житлового будівництва, допомога житлово-будівельним кооперативам та індивідуальним забудовникам, сприяння молодіжному житловому будівництву, надання громадянам жилих приміщень у гуртожитках та службових жилих приміщеннях. Крім того, здійснення права на житло забезпечується встановленням розміру квартирної плати, гласністю розподілу жилої площі тощо.

Сьогодні надзвичайно актуальним є приведення у відповідність до Основного закону держави усіх без виключення нормативно-правових актів, у першу чергу тих, що стосуються прав та інтересів громадян щодо забезпечення житлом. Натомість, за роки незалежності українською державою не прийнято жодного фундаментального нормативно-правового акта, у тому числі Житлового кодексу України. Суспільні відносини у цій сфері продовжують регулюватися Житловим кодексом 1983 року, а ті зміни які були внесені до нього не в змозі настільки змінити «тіло» Закону, щоб завдання які покладені в основу нормативно-правового акту відповідали вимогам сьогодення [2].

Беззаперечно, норми Конституції повинні забезпечуватися нормами Житлового кодексу. Натомість, причинами, що заважають взаємодіяти Конституції України із Житловим кодексом УРСР є досить глибинними. Вони пов'язуються, по-перше, із типом суспільно-економічних відносин в державі, а, по-друге, – із часовим критерієм. Тоді перерозподіл матеріальних та соціальних благ відбувався виключно під контролем держави. Держава була найбільшим і беззаперечним власником об'єктів матеріального світу, у тому числі, і – житла. Саме ідеї безоплатного отримання жилого приміщення та безстрокового користування ним закріплені у нормах Житлового кодексу. Отже, норми кодексу упевнено регулювали житлові відносини, які склались у

суспільстві за часів СРСР.

Оскільки врегулювання житлових відносин виявилось для молоді держави занадто складним і об'ємним завданням, тому, щоб не поспішати із розробленням нового законодавства, на виконання постанови Верховної Ради України від 12 вересня 1991 року «Про порядок тимчасової дії на території України окремих актів законодавства союзу РСР» підлягає тимчасовому застосуванню Житловий кодекс Української РСР [11]. Саме це рішення і призвело до сучасних протиріч у законодавстві. За таких обставин жодна держава не змогла б діяти у відповідності до законодавства та ефективно виконувати свої функції, не складає і виключення держава Україна. Більше того, аналіз суперечностей конституційних положень з тимчасово існуючими житловими нормами вказує на існування невідповідностей, які мають місце в українському законодавстві.

Зокрема, аналіз статті 9 Житлового кодексу України (житлові права громадян) дозволяє зробити висновок, що будь-який громадянин має право на безоплатне отримання житла. Водночас Конституція України, а зокрема статтею 47, наділяє таким правом лише соціально незахищені верстви населення. Відтак постає питання про надання громадянам менше прав відповідно до Конституції України у порівнянні із Житловим кодексом, а це зокрема такі категорії громадян, які відповідно до Законів України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» [4], «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» [5], «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» [6], «Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні» [7], «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» [8], «Про реабілітацію жертв політичних репресій в Україні» [9] мають право на пільгові умови отримання житла.

Конституція України є переважно зорієнтованою на розвиток приватної власності, що є цілком прийнятним для ринкової держави. Суцільні державні монополії уже залишились у минулому. Поряд із цим, норми Житлового кодексу, котрі зазнали лише «косметичних» поправок шляхом внесення до нього змін та доповнень, які не можуть повною мірою врегулювати реалії нашого життя продовжують регулювати відносини, які будуються за умов, коли у суспільстві домінує державна власність. Він не враховує нові нормативні акти, не відображає питань пов'язаних з сьогоденням та потреб суспільства.

А тому, перш за все, для розв'язання цієї проблеми слід вжити заходів щодо створення належної законодавчої бази, норми якої будуть здатними регулювати рівень суспільних відносин, що складається у державі сьогодні. Варто зазначити, що процес розробки з самого початку базувався на хибній ідеології покращення чинного Житлового кодексу Української РСР та спирався на тексти попередніх редакцій.

Але після виникнення принципово нових суспільних відносин більшість норм Житлового кодексу Української РСР залишились без змін або були штучно прилаштовані до нових обставин. Виник практично непридатний до використання сурогат, який однаке, діє і сьогодні.

Очевидно, що закони не повинні по різному трактувати одні і ті самі терміни, чи дозволяти іншого або двозначного розуміння норм закону. Законодавство має бути придатним до безпосереднього використання при вирішенні практичних завдань, у тому числі при судовому розгляді спірних питань. У загальній структурі законодавчої бази зафіксовано, що законодавство включає в себе не тільки закони, але й підзаконні акти.

З практичної точки зору, при розгляді судової справи, в разі неврегульованості норми на рівні закону, застосовують норму підзаконного акту. Норми закону мають перевагу над нормами підзаконних актів, а в разі розбіжності між ними буде діяти норма закону. Чим чіткіше і ретельніше виписано норму у законі, тим вірогідніше його фахове застосування. З цього випливає, що галузеві закони мають охоплювати якомога ширше правове поле та узгоджуватись з законами у суміжних сферах суспільної діяльності.

Саме тому з матеріально-правової точки зору захист порушених житлових прав можна розглядати як одну з правомочностей самого суб'єктивного цивільного права. Зокрема потребу у зверненні до принципу судового захисту систематично відчувають категорії осіб, які потребують соціального захисту при реалізації гарантованого Основним законом права на житло, саме гарантування такого принципу з боку держави їх прав та інтересів у судових органах. У загальному вигляді сутність захисту права на житло полягає в усуненні перешкод до його реалізації. Судовий ж захист права на житло являє собою правозастосовчу діяльність спрямовану на відновлення права, охорону інтересів тощо.

Таким чином, слід констатувати, що складність застосування чинних норм житлового законодавства є однією із причин того, що нормативно-правові акти, які регламентують житлові правовідносини, прийняті в різний час і між собою не узгоджуються. Саме, зокрема через законодавчу суперечність, складність однакової правозастосовної практики при захисті порушених житлових прав, спонукає громадян до звернення по допомогу за кваліфікованою юридичною допомогою. Судова форма захисту порушених прав, шляхом подання позову, уявляється найбільш ефективною. Людське суспільство за всю історію свого існування не створило нічого більш прийнятного для вирішення спорів, ніж розгорнута судова процедура.

Проте захист у житловій сфері має свої особливості. Його необхідно розглядати як передбачені законодавством заходи, що здійснюються державними органами, з визнання порушення та поновлення прав і

законних інтересів. Водночас необхідно звернути увагу на недостатнє висвітлення окресленої проблематики в сучасній українській правничій літературі.

Список використаних джерел:

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Житловий кодекс Української РСР: Кодекси України: У 3 кн./ Відп. ред. В. Ф. Бойко. – К. : Юрінком Інтер, 1997. – Кн. 1. – 480 с.
3. Жилищный кодекс Украинской РСР (научно-практический комментарий). – Киев: Изд-во политической литературы. – 1990.
4. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту: Закон України від 22 жовтня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – №45. – Ст. 425.
5. Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи: Закон України від 28.02.1991 р. № 796-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 16. – Ст. 200.
6. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей: Закон України від 20 грудня 1991 р. №2012-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – №15. – Ст. 191.
7. Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку : Закон України від 16.12.1993 р. № 3721-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 4. – Ст. 18.
8. Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні: Закон України від 21.03.1991 р. №876-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – №21. – Ст. 253.
9. Про реабілітацію жертв політичних репресій в Україні: Закон України від 17.04.1991 р. № 963-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – №22. – Ст. 263.
10. Куликов О. Правові колізії у житловому законодавстві / О. Куликов // Юридичний журнал. – 2005. – № 8.
11. Постанова Верховної Ради України «Про порядок тимчасової дії на території України окремих актів законодавства союзу РСР» від 12 вересня 1991 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rada.gov.ua/>
12. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 12.04.1985 р. № 2 із змінами, внесеними згідно з постановами Пленуму Верховного Суду України №2 від 10.03.1989 р., №13 від 25.12.1992 р., № 15 від 25.05.1998р. «Про деякі питання, що виникли в практиці застосування судами Житлового кодексу України».
13. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 45 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень пункту 2 статті 2 Закону України «Про приватизацію державного житлового фонду» (справа про приватизацію державного житлового фонду) від 28 вересня 2000 року. Справа № 1-37/2000 № 10-рп/2000.

**Мойсей Любомир Олексійович – ад'юнкт Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка.*

УДК 342.9

Олег Олійник *

ІНФОРМАЦІЙНИЙ СУВЕРЕНІТЕТ ЯК ВАЖЛИВА УМОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

У статті проаналізовано рівень взаємозалежності інформаційного суверенітету із правовими категоріями: «державний суверенітет», «інформаційна безпека» та визначення перспектив законодавчого закріплення інформаційного суверенітету держави.

Ключові слова: інформаційна безпека, інформаційний простір, інформаційні ресурси, інформаційна інфраструктура, національна безпека.

Олейник О. В. Информационный суверенитет – важнейшее условие обеспечения информационной безопасности Украины.

В статье проанализировано уровень взаимозависимости информационного суверенитета с правовыми категориями: «государственный суверенитет», «информационная безопасность» и определение перспектив законодательного закрепления информационного суверенитета государства.

Ключевые слова: информационная безопасность, информационное пространство, информационные ресурсы, информационная инфраструктура, национальная безопасность.